SIMION DĂNILĂ

NUMELE DE BOTEZ ÎN RELAȚIA STRUCTURI SOCIALE – ANTROPONIMIE ÎNTR-UN SAT BĂNĂȚEAN (BELINȚ – JUD. TIMIŞ)

1. Lucrarea aceasta face parte dintr-o mai amplă cercetare sociolingvistică, din care am publicat primele rezultate încă în 1981: *„Numele de pociumb" în relația structuri sociale–antroponimie într-un sat bănățean (Belinț – jud. Timiş),* în „Analele Banatului". Etnografie, vol. I, Timişoara, 1981, p. 219-232. Termenul de *sociolingvistică* este utilizat aici într-o accepție mai largă. După un studiu al lui Eugen Coşeriu, datat 1978, lucrarea noastră ar aparține mai curând unei discipline colaterale, *sociologia limbajului,* pentru că obiectul de studiu este în primul rând contextul social, iar lingvistica apare numai ca o disciplină auxiliară *(Socio- şi etnolingvistica. Bazele şi sarcinile lor,* în vol. *Lingvistică din perspectivă spațială şi antropologică. Trei studii*. Cu o prefață de Silviu Berejan şi un punct de vedere editorial de Stelian Dumistrăcel, Chişinău, 1994, p. 134). Indiferent însă de domeniul în care s-ar încadra cercetarea noastră, constatam atunci că un teren dintre cele mai fertile pe care se poate întâlni sociologia cu lingvistica este acela al raporturilor ce se stabilesc între structurile sociale şi antroponimie, în măsura în care strânsa condiționare a numelui de persoană de viața individului uman şi de evoluția grupului social din care acesta face parte se reflectă în întregul sistem onomastic, şi arătam că acest aspect n-a fost abordat de Liliana Ionescu-Ruxăndoiu şi Dumitru Chițoran în crestomația *Sociolingvistica. Orientări actuale,* Bucureşti, 1975, dar pentru care Marica Pietreanu propunea termenul *socio-onomastică* (*O cercetare de „socio-onomastică" aplicată la material românesc,* în SO, I, 1976, p. 38-48[*]) şi cita ca precursori ai acestei subdiviziuni a onomasticii pe Şt. Paşca, H. H. Stahl şi Al. Graur.

A devenit aproape un loc comun – mai scriam acolo – afirmația că în structura antroponimică se oglindeşte situația socială a unei persoane, starea sa civilă, „capacitatea juridică a unei persoane de a-şi exercita drepturile şi datoriile familiale sau cutumiare ce decurg din posesia firească a numelui" (Romulus Vulcănescu, *Etnologie juridică,* Bucureşti, 1970, p. 116). E drept, însă, că această caracteristică a antroponimiei este recunoscută mai ales pentru stadiul din trecut al

[*] În afara siglelor şi a abrevierilor curente, am mai folosit: n. bz. = nume de botez; n. pb. = nume de pociumb; n. fam. = nume de familie.

DACOROMANIA, serie nouă, III–IV, 1998–1999, Cluj-Napoca, p. 117-133

numelor, ba chiar se afirmă de către unii cercetători că „în alcătuirea numelor actuale de persoane nu se mai reflectă decât puțin din starea socială şi personalitatea juridică a purtătorului. Numele de persoane nu mai spun astăzi nimic despre starea socială a purtătorului" (*ibidem,* p. 109). Ceea ce credem că este puțin exagerat, câtă vreme nu se face o disociere între numele de familie, numele de botez şi celelalte nume şi se face abstracție de faptul că studiul numelui de persoane în strânsă legătură cu grupul social interesează nu numai pentru modul în care acesta se mulează personalității individului purtător, ci şi pentru felul în care el devine oglinda unei întregi colectivități sociale, a unui ansamblu de relații interumane. Sunt nume pe care omul le moşteneşte, după cum sunt nume pe care le pierde sau le dobândeşte în grupul sau microgrupul în care se integrează. Tocmai dinamica aceasta a constituirii, sub ochii noştri, a numelor de persoane într-o comunitate rurală am urmărit s-o surprindem în cercetarea noastră.

2. Constituirea numelor de persoane depinde de structura societății în ansamblul ei, propagată până la cel mai mic nucleu social, care este familia. Mutațiile înregistrate în macro- şi microgrupurile sociale atrag după sine şi schimbări în antroponimie, fapt pentru care ne interesează să vedem în ce au constat aceste mutații în societatea rurală de până la Revoluția din Decembrie 1989, cu reverberațiile fireşti şi după acest eveniment.

Procesul de cooperativizare a agriculturii a transformat structurile economice tradiționale ale producției agrare; a transformat structurile comunității săteşti ca tip specific de societate şi de grup de relații interpersonale; a transformat structurile vieții publice a satului; a transformat structurile interne ale familiei țărăneşti (Mihail Cernea, *Schimbări ale structurii familiei țărăneşti în cooperativele agricole,* în „Revista de filozofie", tomul 16, 1969, nr. 8, p. 1 009). Mai ales acestea din urmă prezintă interes pentru studiul antroponomastic şi vom insista pe scurt asupra lor.

În trecut, familia țărănească era în primul rând o „gospodărie", un „atelier de producție", o familie de lucrători direcți ai pământului, a căror hrană era scoasă din munca asociată depusă pe un teren comun familial (H. H. Stahl, *Contribuții la studiul satelor devălmaşe româneşti,* vol. II, Bucureşti, 1959, p. 111). „Şeful unității familiale este în acelaşi timp şi şeful «întreprinderii» agricole. *Rudenia* devine *structura* unui organism de producție. Autoritatea morală a capului familiei este dublată şi consolidată de calitatea sa de proprietar al gospodăriei. Lui îi revine dreptul de administrare şi puterea de decizie în problemele economice ale întreprinderii țărăneşti. Dependența familială a membrilor familiei față de şeful ei este simultan şi o subordonare în organizarea şi efectuarea procesului de producție. Coincidența unității de gospodărie cu unitatea familială favorizează disciplina membrilor grupului şi opune rezistență greu de depăşit în fața eventualelor lor tendințe de autonomie" (M. Cernea, *art. cit.,* p. 1 012).

Cu totul alta a devenit situația după reunirea forțată a micilor gospodării individuale în marea cooperativă agricolă, când familia țărănească a încetat de a mai fi

o unitate de producție. Redăm transformările din familia țărănească după M. Cernea, *art. cit.,* p. 1013-1019, investigație bazată în mare parte pe date culese din Belinț.

Funcția de producător revine acum nu familiei țărănești, ci membrilor ei. Cu alte cuvinte, socializarea producției agricole individualizează producătorul. Nu microgrupul familial, ci individul este unitatea de producție ultimă. Locul grupului familial în organizarea socială a muncii este luat de alte forme grupale: *echipa* de producție, *brigada,* care include indivizii nu după criterii de rudenie şi consangvinitate, ci reuneşte membri ai unor familii diferite, după criterii funcționale. Asistăm apoi la separarea rolului de „şef de familie" de cel de „conducător al activității de producție" prestate de membrii familiei, roluri întrupate înainte într-un individ unic. Şeful familiei nu mai distribuie sarcini de muncă celorlalți membri ai familiei sale, nu mai apreciază rezultatele muncii lor, aceste funcții revenind acum conducerii cooperativei, brigadierului etc. Membrii familiei țărăneşti devin subordonați profesional ai unor persoane din afara ierarhiei familiale, ceea ce duce la treptata eroziune a autorității capului de gospodărie, la slăbirea relațiilor de dependență față de şeful familiei, la autonomia, la scoaterea de sub presiunea coerciției economice relativ mai timpurie şi într-o proporție mai mare a generației tinere.

Asemenea modificări s-au petrecut şi în familia necooperativizată, mai ales în ce priveşte rolul femeii şi tinerilor, ca urmare a modernizării tehnice a gospodăriei individuale.

Extinderea continuă a învățământului în mediul rural a adus, de asemenea, elemente noi în familia țărănească. Tinerii trimişi la oraş, la diferite şcoli şi facultăți, au început să aibă un cuvânt mai greu decât în trecut, să participe cu multă autoritate la luarea deciziilor, la utilizarea mijloacelor materiale ale familiei, să se bucure de prestigiu mai mare în familie şi în sat şi să dispună de însemnate posibilități de mobilitate socială. Tânărul plecat la şcoală a devenit un personaj nou pentru familiile țărăneşti. La vârsta când înainte adolescentul devenea lucrător în gospodărie, se înregistra încă un braț care muncea pentru familie, acum familia munceşte pentru el. El este în acelaşi timp absent şi prezent. Statutul lui, departe de a-i spori obligațiile față de familie, îi sporeşte drepturile. El personifică emanciparea familiei, mobilitatea ei socială.

La acest tip de personaj a venit să se adauge un altul, de asemeni cu statut aparte, anume muncitorul-țăran, acel membru al familiei care se deplasează zilnic la oraş pentru a lucra în întreprinderile industriale, dar care în timpul liber poate fi văzut, fără excepție, la munca câmpului. Față de ceilalți membri ai familiei, el câştigă în autoritate, ca unul ce contribuie la prosperitatea familiei prin salariul lunar pe care-l varsă în bugetul ei.

Situația privitoare la componența socială a familiei țărăneşti credem că rezultă destul de elocvent din datele statistice culese de noi de la Belinț, în anul 1971, cu prilejul unei anchete sociologice:

Categoria socială a membrilor familiei ţărăneşti	Număr de indivizi	Număr de familii în care sunt repartizaţi
1. Muncitori-ţărani	213	166
2. Elevi la şcoli postgenerale şi studenţi proveniţi din familii ţărăneşti	66	60
3. Intelectuali proveniţi din familii ţărăneşti şi reîntorşi în aceste familii	14	12
TOTAL:	293	238

Dacă ţinem seama că în 15 familii ţărăneşti am întâlnit, pe lângă ţărani, reprezentanţi a câte două categorii sociale de mai sus, rezultă că 223 de familii ţărăneşti belinţene au suferit, deja la acea dată, schimbări ale componenţei lor sociale. Or, raportat la numărul total de familii din Belinţ (601) şi la numărul de familii ţărăneşti (569), procentul este destul de însemnat: 37%, respectiv 39%. Cum procesul acesta a cunoscut o tendinţă de continuă adâncire, putem afirma că după zece ani peste 50% dintre familiile ţărăneşti din Belinţ şi-au modificat structura socială.

Rezumând, eliberarea membrilor familiei, îndeosebi a tinerilor, de coerciţia economică a familiei, apariţia unor personaje noi în viaţa satului: tânărul plecat la studii şi muncitorul-ţăran, ca şi penetraţia culturii la toate nivelurile în familia ţărănească au constituit schimbări care n-au putut lăsa neatinsă antroponimia rurală.

3. Ca pretutindeni în mediul rural, întâlnim şi la Belinţ două sisteme onomastice utilizate pentru fiecare individ: unul oficial, constând în nume (de familie) şi prenume (nume de botez) – *Lipovan Ştefan, Lipovan Sofia* – şi altul popular-cutumiar, constând din numele de botez (de cele mai multe ori sub formă hipocoristică sau diminutivală) şi numele de pociumb (în cazul genitiv, cu articolul hotărât proclitic în forma *lu*) – *Stefi lu Bóścotă, Sofica lu Bóścotă.* Ambele sisteme utilizează un nume dobândit – individual – şi unul moştenit – de apartenenţă –, capabile să marcheze situaţii sociale şi juridice referitoare la descendenţi. Primul sistem onomastic, la care obligă legea, este folosit numai în acte, atunci când se vine în contact cu viaţa de stat, cu organele administrative, şcoala, armata etc., pe când în viaţa de zi cu zi, în procesul comunicării prin limbă dintre oameni, primul sistem trimite curent la al doilea sau al doilea îl ignoră cu desăvârşire pe primul.

4. În lucrarea de faţă ne interesează doar comportamentul numelui de botez în legătură cu naşterea şi căsătoria. El are o singură funcţie: de identificare şi şi-o exercită astfel:

4.1. Ca nume unic în sat: *Cosma, Cristian, Macarie, Stana, Victor.*

4.2. Ca diminutive şi hipocoristice unice în sat: *Coluţ(ă)* (< *Nicolae*), *Cornelică, Costi, Leli* (< *Aurel*), *Licu* (< *Vasile*), *Luţu* (< *Cornel*), *Oti* (< O*tilia*), *Severică, Stelică* (< *Stelian*), *Tăsica* (hipocoristic atribuit ca nume de la *Anastasia*), *Tuţi* (< *Dumitru*).

4.3. Diminutiv răspândit dincolo de cercul intim prin promovarea persoanei într-o funcţie remarcabilă. E vorba de fostul preşedinte al C. A. P. *Ioan Prohab,* pe care, din 30 de oameni, 18 îl identifică prin *Ionică,* 4 prin n. fam. *Prohab,* 4 prin

diminutiv de la n. bz. + n. pb. al socrilor în familia cărora a intrat: *Ionică lu Borcău,* 3 prin n. pb. al socrilor: *Borcău,* unu prin dim. şi n. pb. strămoşesc: *Ionică lu Lazăr.*

4.4. Nume de alintare în familie: *Pupu* (nume cu care a fost „dezmierdat” de copil un alt fost preşedinte de C. A. P., *Dimitrie Laichici*, care a stat şi înainte în atenția satului, fiind un foarte bun jucător de fotbal).

4.5. Termen de respect + n. bz. unic în sat: *Baba Răveca.*

4.6. N. bz. + numele străzii pe care locuieşte respectivul individ: *Ion Darva* (îl chema *Ioan Pascotă,* cu n. pb. *Cincă;* cum însă în Belinț mai sunt patru familii cu acest n. pb., iar unul dintre verii săi se numeşte tot *Ion,* identificarea prin *Ion lu Cincă* ar fi creat confuzii şi s-a recurs la forma amintită, *Darva* fiind nume de uliță).

5. Prin naştere, individul primeşte automat, fără nici un fel de ceremonie, două nume: unul din sistemul onomastic oficial – numele de familie – şi altul din sistemul onomastic cutumiar – numele de pociumb. Al treilea nume – numele de botez – se dobândeşte după o procedură mai complicată şi de oarecare durată. Importantă pentru legătura dintre nume şi viața socială nu este atât procedura *atribuirii,* cât operația *selectării* unui anumit nume de botez: 1. *cine* face această selectare; 2. după ce *criterii;* şi 3. *ce* nume selectează, la urma urmei, din tezaurul onomastic al limbii.

5.1. Alegerea numelui de botez se face, cel mai adesea, cu mult înainte de naşterea copilului. Cuvântul hotărâtor îl are familia. Din 130 de nume de botez pe care le-am studiat mai îndeaproape, 109 sunt selectate de către membrii familiei (înțelegând şi rudele de sânge mai apropiate). În 18 cazuri şi-au impus punctul de vedere rudele spirituale: naşii de 12 ori şi „baba de buric” (femeia care moşeşte nou-născutul) de şase ori. Pentru celelalte trei nume de botez a existat un acord între familie şi rudele spirituale (în două cazuri cu naşii, într-un caz cu „baba de buric”).

Majoritatea informatorilor declară că în trecut naşul avea un rol mult mai important în alegerea numelui de botez (vezi şi Paul H. Stahl, *Moşitul şi năşitul. Transmisia lor în cadrul neamului,* în REF, tomul 38, nr. 5, 1993, p. 419-437), rol diminuat considerabil în prezent şi preluat aproape în întregime de familie: „Până la ora actuală numele de botez se ia la buna înțelegere între părinți. În cazuri foarte rare intervine şi naşul”; „Până mai ieri-alaltăieri s-a ținut cont de voința preotului, a nănaşului. Nănaşul în înțelegere cu popa au fost baza”; „La noi, de obicei, odată o ales nănaşul numele”. Declarații ce se verifică printr-o cercetare a onomasticii din secolul trecut, pe baza evidenței botezaților, aflată în arhiva bisericii: în perioada 1833 – 1836, am întâlnit 32 de nume de botez ale nou-născuților care coincid cu numele de botez ale părinților şi 41 care coincid cu ale naşilor, iar în perioada 1849 – 1853, 31 coincid cu numele de botez ale părinților şi 30 cu ale naşilor.

Dacă rolul naşilor în selectarea numelui de botez cunoaşte o treptată eroziune, în schimb între naşi şi fini „persistă relații de rudenie spirituală, al căror efect vizibil este mai ales în ordinea interdicțiilor religioase de căsătorie” (H. H. Stahl, *op. cit.,* p. 145). Oamenii dezaprobă căsătoria între naşi şi fini, ca şi între neamuri de acelaşi sânge, pentru a evita naşterea unor copii „năbuni”, „năsănătoşi”, „schilozi”,

„nănorociţi”, „nănormali”, „năzdraveni” şi alte necazuri: „La Bagiu copilu lu nănaşu o luat pă fata lu fina şi baba Lena o căzut dân cośíe şi ş-o rupt piśoru”; „Pavel lu Ofroc şi China lu Dică să vorbea că or fost nănaşi, să vorbea dă lucruri slabe”. Totuşi, tinerii încep să gândească mai liber în această privinţă şi să treacă peste piedica rudeniei spirituale de năşie: „Văru-meu, Ionuţ lu Popescu, o vrut să se căsătorească cu Victoria lu Săimanu, dar a lu Săimanu erau naşi lu Popescu, şi bătrânii n-or fost de acord”. Când o informatoare condamna asemenea căsătorii efectuate între neamuri, am avut cu ea următoarea discuţie: „– Ce s-ar fi putut întâmpla? – Să aibă copii năzdraveni. – Dar uite că nu s-a-ntâmplat aşa; atunci înseamnă că-i bine să se căsătorească rudele între ele. – Îi bine, astea-s prostii băbeşti”.

O remarcă pe care o face H. H. Stahl este valabilă şi pentru situaţia din satul Belinţ: „Obligaţia de a năşi este, în principiu, neîntreruptă. Trebuie deci ca ea să poată fi transmisă din generaţie în generaţie. Cum anume se procedează?

Ne putem uşor convinge că şi în această privinţă realitatea cea mare, care trece dincolo de viaţa indivizilor, este gospodăria. Îndatorirea de a năşi aparţine gospodăriei ca atare. Deci ca regulă precisă: va fi naş în urma morţii părinţilor acela dintre copii care a rămas în casa bătrânească” (*op. cit.,* p. 135).

Naşii continuă să aibă un rol bine definit în cadrul actului ritual de atribuire a numelui – botezul. Dacă în privinţa selectării numelui de botez n-au avut în exclusivitate cuvântul hotărâtor nici în trecut, cu atât mai mult îl pierd în prezent, când gradul relativ mare de independenţă pe care-l dobândesc membrii familiei ţărăneşti atrage după sine un statut considerabil schimbat al tinerilor, care, liberi de prejudecăţi şi de coerciţie economică, câştigă dreptul de a lua singuri hotărâri. Aşa se explică de ce, în majoritatea cazurilor studiate, părinţii – adică tinerii – sunt aceia care aleg numele de botez pentru copiii lor. „La noi la Belinţ părinţii aleg numele. Măi aleg şi bunicii, dacă or avut ei pă cineva care o murit”; „Noi am fost nănaşi la Gongea, dar nu i-am măi pus noi nume la copii, părinţii l-or pus. Lu tata lor noi i-am dat numele Constantin, după tata meu; la copiii lor ei ş-or găsât nume, că nici nu ştiu să-l spun – *Giuliano* şi *Diomede*”; „Acum noru-mea spune că, dacă are fetiţă, îi pune nume franţuzesc. Io am spus să-i punem nume românesc: *Sanda, Mărie*”. Informatorul acesta din urmă – C. Adam – ne-a mai declarat şi altă dată că îşi va boteza nepoţii cu nume vechi româneşti (a se înţelege: calendaristice). La scurt timp după ce i-am luat interviul, nora sa a dat naştere unui băiat. Părinţii l-au declarat la oficiul stării civile cu numele *Florentin* şi *Dorinel.* Întrebându-l din nou pe bătrân cum e cu numele vechi româneşti, ne-a răspuns cu amărăciune: „Apoi, acum tinerii-s la putere”. Şi totuşi, s-a zbătut să obţină şi el o satisfacţie, cerând preotului, prin intermediul naşului, să-i fie înmatriculat nepoţelul la biserică şi cu numele său, *Constantin.*

5.2. Aşadar, constatând că părinţii sunt aceia care de cele mai multe ori aleg numele copiilor lor, să vedem în continuare după ce criterii o fac. Acestea, aparţinând unor persoane de vârste variate, oglindesc tendinţe şi epoci diferite (de la sfârşitul secolului trecut şi până în prezent).

Se poate vedea că primează criteriul *genealogic* (în 83 de cazuri), adică dorința de perpetuare a numelui unui membru al familiei sau al unei rude apropiate (71 de cazuri) şi al rudelor spirituale (11 cazuri: 9 ale naşilor şi 2 ale „babei de buric"); un singur nume de botez este identic şi la naş, şi la un membru al familiei. „Lu *Lena* i-am zis aşa după numele unei mătuşi care o murit la 19 ani fată mare"; „*Stefi* îi pus pă numele lu uica lu tata, să nu să schimbe numele"; „Fata mea îi *Mărie,* aşa o vrut mama mea, după soru-mea, care o plecat din casă [noră] ş-o vrut să rămână în casă numele de *Mărie.*"; „*Ion* îi după moş-strămoşu meu, ăl măi bătrân dân pociump"; „*Ion* îi după un verişor crescut la noi şi dat ginere la Chizătău [sat vecin – n. n., S. D.] şi i-o fost pagubă lu mama după el, că o murit"; „Copilu meu îi *Constantin,* după numele meu; cât ai copil [băiat], se păstrează numele; cât o trecut la fete – gata!"; „*Voichița* îi după o nepoată a nănaşei care s-o aruncat năintea trenului".

Se poate considera că în adoptarea criteriului genealogic nu trebuie să recunoaştem neapărat perpetuarea unui cult al strămoşilor, cât reminiscențele unei stări revolute când n. bz., transmis din generație în generație, putea îndeplini, în condițiile inexistenței n. fam., o funcție juridică, înlesnind succesiunea brumei de avere, a micii gospodării. Dar ipoteza trebuie verificată.

Al doilea criteriu este cel *estetic,* promovat adesea sub imperiul modei (29 de cazuri): „Bărbatu meu o vrut să-i zicem lu *Lena* şi *Voichița,* fiindcă venea la Śóśa o fată din Jabăr [sat vecin – n. n., S. D.] pe care o chema *Voichița* şi lu tata i-o plăcut numele ăsta"; „Lu copilu meu îi zicem *Valerică,* fiindcă lu socrii mei le-o plăcut aşa, că o fost un copil a lu popa Câlniceanu cu numele *Valerică*"; „Acum se pun nume din cărți, nu *Mărie* şi *Ana;* cărțile vorbesc"; „Acu numele se aleg după artişti; îs nume noi, care n-or fost"; „I-am zis *Luminița,* după Luminița Dobrescu"; „Dacă numele mamei nu este frumos – *Livia, Lena, Veta* –, se alege unul frumos, din ziare, din filme, dar al doilea nume este tot al mamei: *Loli-Livia*"; „*Doina* – după nume măi domneşti"; „I-am pus *Ileana,* că atunci toate or pus numele *Ileana*"; „*Brânduşă* mi l-o pus tata meu, că era atunci Brânduşă asta lu Milente mare cântăreață la cor; dar baba mea n-o vrut să-mi zică *Brânduşă,* ca lu Brânduşă lu George Lichii dă păstă drum şi mi-o zis *Ana,* cum îi zicea şi ei lumea"; „Fata mea îi *Gherghina;* or zis muierile că o ieşit un nume nou şi să-i dea aşa"; „*Dorinel* – un nume acu, după denumirile astea noi care or început".

Al treilea criteriu este cel *calendaristic* (numai 7 cazuri), adică alegerea se face după numele sărbătorii în preajma căreia a avut loc naşterea sau botezul ori se dă un nume sfânt, ca să aibă copilul zi onomastică: „Am vrut eu să fie *Dimitrie,* că-i făcut toamna la Sâmedru"; „Copilu îi *Constantin,* ca să aibă o sărbătoare, iar fata tot aşa, îi *Mărioara,* ca să aibă zi la sărbătorire". Criteriul calendaristic, altădată prevalent, îşi pierde din importanță, lucru evident şi de care oamenii sunt conştienți: „Acu nu se măi țâne sama dă sărbători; nainte, la Flurii, numeau fata *Florica,* la Duminica Tomii – *Toma;* acu: *Dorinel, Dan[i]ela*".

Mai sunt şi alte criterii: doi se numesc după numele unor prieteni ai părinților; unu se numeşte *Doru,* „fiindcă o fost dorit"; unul singur este motivat ca

înscriindu-se într-o tradiție onomastică firească: „Soru-mea îi *Mărie;* ăsta-i numele-ntre țărani: *Lena* şî *Mărie*".

Uneori, desigur, la baza alegerii numelui de botez pot sta simultan mai multe criterii, cum ar fi cel calendaristic şi cel estetic: „*Ileana* – ca să aibă posibilitatea să-şi serbeze numele; nu i-am zis *Elena,* ci *Ileana,* ca să fie mai înzestrat".

Din cele 130 de nume de botez luate în considerare, numai pentru şase n-am primit explicații cu privire la criteriul de selectare.

Un caz interesant de selectare a numelui de botez ni l-a relatat informatorul C. Hațeg: „Copilu meu se numeşte *Gheorghe* după moşu lu nevastă-mea, ca să nu-şi piardă numele de *Gheorghe;* eu am vrut să-l numesc *Constantin,* şi pe fată *Elena,* ca să-şi aibă zi onomastică, dar am fost ginere ş-a trebuit să mă supun socrilor. Fata mea e *Doina-Elena* şi îi spunem *Leana; Doina* – fiindcă i-a plăcut lu soacră-mea, *Elena* însă a fost dorința mea, aici mi-am putut spune şi eu cuvântul, că m-am învechit şi eu cu trei ani". Adică „ginerirea pe curte" a informatorului atinsese trei ani din durata socială necesară asimilării lui complete de noua gospodărie.

5.3. Privitor la felul numelor de botez selectate din tezaurul onomastic de care dispune limba română, cercetarea tuturor prenumelor populației din Belinț (la sfârşitul anului 1971) duce la următoarele constatări:

Unei populații de 1 992 de locuitori i s-au atribuit 2 052 de nume de botez (1 086 de femeie şi 966 de bărbat), întrucât 60 de persoane au câte două nume. Luând în considerare frecvența acestora, inventarul numelor de botez este de 447, ceea ce înseamnă un raport de 1:4,45 (1 992:447), adică tot cam la a patra persoană şi jumătate se atribuie un alt nume.

În ordinea frecvenței, cele mai răspândite nume de botez sunt: 1. *Ioan* (frecvență: 285, raport – luând în considerare totalul numelor de botez: 2 052, iar nu al locuitorilor – 1:7,20), 2. *Maria* (240, 1:8,55), 3. *Elena* (204, 1:10,05), 4. *Constantin* (153, 1:13,41), 5. *Ana* (58, 1:35,37), 6. *Livia* (52, 1:39,46), 7. *Dimitrie* (51, 1:40,23), 8. *Mărioara* (38, 1:54,00), 9 – 10. *Dumitru, Petru* (37, 1:55,45), 11 – 13. *Gheorghe, Ştefan, Vasile* (36, 1:57,00), 14. *Nicolae* (31, 1:66,19), 15. *Ileana* (30, 1:68,33), 16. *Floare* (26, 1:78,92), 17. *Elisabeta* (25, 1:86,08), 18 – 19. *Brânduşă, Cornelia* (21, 1:97,71), 20 – 21. *Cornel, Sofia* (20, 1:102,60).

Cu frecvența 18: *Doina, Victoria;* 16: *Lucreția;* 15: *Viorica;* 14: *Ionel;* 12: *Marian;* 11: *Aurel;* 10: *Dănuț, Florica, Veronica;* 9: *Daniela, Moise, Paraschiva, Valentin, Valeriu;* 8: *Aurelia, Viorel;* 7: *Aurora, Ecaterina, Eleonora, Iuliana, Mircea, Rodica, Romulus;* 6: *Dorina, Iosif;* 5: *Cristian, Dorel, Dorin, Dorinel, Gabriel, Ioana, Saveta.*

Cu frecvența 4 sunt 12 nume, cu frecvența 3 – 16, cu frecvența 2 – 44, iar 121 sunt nume unice.

Statistica numelor de botez din 1934 indică următoarea situație pentru bărbați (*Ioan:* 253, *Constantin:* 184, *Dimitrie:* 130 – din 914) şi pentru femei (*Elena:* 285, *Maria*: 262, *Livia*: 88 – din 952); datele au fost preluate din *Anchetă monografică în comuna Belinț,* Timişoara, 1938, p. 308.

La bărbați, clasamentul s-a menținut şi în 1971 neschimbat, în timp ce la femei pe primul loc a trecut *Maria,* urmat de *Elena, Ana* şi *Livia.* Cel mai răspândit nume de botez era *Elena* (285), iar în 1971 – *Ioan* (tot 285).

Pe sexe şi adăugând la numele-titlu şi dubletele lui ori formele hipocoristice şi diminutivale atribuite ca nume de botez, situația se înfățişează astfel:

Bărbați: 1. *Ioan* (285), *Ionel* (14), *Ianăş* (2) (frecvență totală: 301; raportat la totalul numelor de botez bărbăteşti – 966 – 1:3,20); 2. *Constantin* (153), *Costică* (2), *Costel* (1), *Tică* (1) (157, 1:6,15); 3. *Dimitrie* (51), *Dumitru* (37) (88, 1:10,97); 4 – 5. *Gheorghe* (36), *George* (1), *Gheorghiță* (1) şi *Petru* (37), *Petrică* (1) (38, 1:25,42); 6 – 7. *Ştefan* (36) şi *Vasile* (36) (1:26,83); 8. *Nicolae* (31), *Nicuşor* (1) (32, 1:30,15); 9. *Cornel* (20), *Corneliu* (2) (22, 1:43,90).

Femei: 1. *Maria* (240), *Mărioara* (38), *Măriuca* (2), *Mariana* (1), *Marița* (1) (frecvență totală: 282; raportat la totalul numelor de botez feminine – 1086 – 1:3,85); 2. *Elena* (204), *Ileana* (30), *Lenuța* (4), *Leana* (2), *Lena* (1), *Nuța* (1) (242, 1:4,48); 3. *Ana* (58), *Anişoara* (1) (59, 1:18,40); 4. *Livia* (52, 1;20,88); 5. *Floare* (26), *Florica* (10) (36, 1:30,16); 6. *Elisabeta* (25), *Saveta* (5), *Veta* (1) (31, 1:35,03); 7. *Cornelia* (21), *Nela* (1), *Neli* (1) (23, 1:47,21); 8. *Brânduşă* (21, 1:51,71); 9. *Sofia* (20, 1:54,30).

Dintre cele 18 nume de botez cu frecvența cea mai mare, majoritatea (13) sunt de proveniență calendaristică *(Constantin, Dimitrie, Gheorghe, Ioan, Nicolae, Petru, Ştefan, Vasile; Ana, Elena, Elisabeta, Maria, Sofia);* 3 nume sunt de origine latină, introduse în onomastica noastră începând cu a doua jumătate a secolului al XIX-lea *(Cornel, Cornelia, Livia),* iar 2 sunt creații româneşti de la nume de flori *(Brânduşă, Floare).*

De remarcat că marea frecvență a numelor calendaristice nu se explică prin criteriul calendaristic, în vizibilă depreciere, ci prin cel genealogic, de selectare a numelui de botez.

Pornind de la afirmația lui Sextil Puşcariu, că „nimic nu e mai supus modei decât tocmai numele ce se dau noilor-născuți” (*Limba română,* vol. I, Bucureşti, 1940, p. 299-300), şi a lui Al. Graur, că „numele de botez se pot înnoi complet într-o sută de ani” (*Nume de persoane,* Bucureşti, 1965, p. 9), să urmărim cum se verifică lucrul acesta în antroponimia din Belinț şi, prin aceasta, care este tendința din zilele noastre cu privire la fizionomia repertoriului numelor de botez. Am cules, pe baza unor registre de evidență civilă păstrate în arhiva bisericii, a primăriei şi a dispensarului medical uman, informații asupra numelor date nou-născuților din cinci perioade de timp: 1800 – 1806, 1849 – 1853, 1930 – 1934, 1967 – 1971, 1990 – 1994:

1. *Achim* (frecvența în cele cinci perioade: 14-3-0-0-0), 2. *Adelin* (0-0-0-0-1), 3. *Adelina* (0-0-0-0-1), 4. *Adina* (0-0-0-1-1), 5. *Adrian* (0-0-0-0-2), 6. *Adriana* (0-0-0-1-0), 7. *Alexandra* (0-1-0-0-1), 8. *Alexandru* (7-0-0-0-0), 9. *Alin* (0-0-0-1-3), 10. *Alina* (0-0-0-1-0), 11. *Amarili* (0-0-0-1-0), 12. *Ana* (37-9-3-3-0), 13. *Anca* (0-0-0-0-1), 14. *Ancuța* (0-0-0-0-2), 15. *Andraş* (1-0-0-0-0), 16. *Andreea* (0-0-0-0-3), 17. *Andrei* (0-0-0-0-1), 18. *Angelica* (0-0-1-0-0), 19. *Anişoara*

(0-0-0-1-0), 20. *Aurel* (0-0-1-0-1), 21. *Aurora* (0-0-1-0-0), 22. *Avram* (6-0-0-0-0), 23. *Bianca* (0-0-0-0-1), 24. *Brânduşă* (5-0-3-0-0), 25. *Camelia* (0-0-0-2-0), 26. *Cătălina* (1-0-0-0-0), 27. *Cerasela* (0-0-0-0-1), 28. *Claudiu* (0-0-0-0-2), 29. *Codruţa* (0-0-0-1-1), 30. *Constantin* (34-26-19-7-1), 31. *Constantina* (0-0-0-0-1), 32. *Consuela* (0-0-0-1-0), 33. *Corina* (0-0-0-2-1), 34. *Cornel* (0-0-3-1-0), 35. *Cornelia* (0-0-2-0-0), 36. *Costel* (0-0-0-1-0), 37. *Costică* (0-0-0-1-0), 38. *Cristina* (0-1-0-1-2), 39. *Cumbrie* (17-0-0-0-0), 40. *Damaschin* (3-2-5-0-0-0), 41. *Dan* (0-0-0-0-1), 42. *Daniel* (0-0-0-2-1), 43. *Daniela* (0-0-0-8-0), 44. *Darius* (0-0-0-0-3), 45. *David* (0-0-0-0-1), 46. *Dănuţ* (0-0-0-3-1), 47. *Denisa* (0-0-0-0-1), 48. *Despa* (5-0-0-0-0), 49. *Diana* (0-0-0-0-2), 50. *Dimitrie (Dumitru)* (32-48-14-5-0), 51. *Diomede* (0-0-0-1-0), 52. *Dionisie* (4-21-0-0-0), 53. *Dobriţa* (3-0-0-0-0), 54. *Doina* (0-0-0-3-0), 55. *Domnica* (3-2-0-0-0), 56. *Dorel* (0-0-0-5-0), 57. *Dorian* (0-0-0-1-0), 58. *Dorin* (0-0-0-4-0), 59. *Dorina* (0-0-0-4-0), 60. *Dorinel* (0-0-0-2-1), 61. *Doru* (0-0-0-3-0), 62. *Dragoş* (0-0-0-1-1), 63. *Drăgoi* (1-0-0-0-0), 64. *Dulcu* (0-0-0-1-0), 65. *Eca* (1-0-0-0-0), 66. *Ecaterina* (2-0-0-0-0), 67. *Ela* (1-0-0-0-0), 68. *Elena* (14-26-33-4-2), 69. *Elisabeta* (38-36-1-0-0), 70. *Elisei* (1-0-0-0-0), 71. *Emanuel* (0-0-0-0-1), 72. *Emilia* (0-0-1-0-0-), 73. *Erina* (1-0-0-0-0), 74. *Estera* (0-0-0-0-1), 75. *Eugen* (0-0-1-0-0), 76. *Eugenia* (0-0-1-0-0), 77. *Eustatie* (1-0-0-0-0), 78. *Eva* (36-13-0-0-0), 79. *Flavius* (0-0-0-0-3), 80. *Floare* (0-2-0-0-0), 81. *Florentina* (0-0-0-0-1), 82. *Florica* (0-0-2-1-0), 83. *Florin* (0-0-0-2-2), 84. *Florina* (0-0-0-0-1), 85. *Florinel* (0-0-0-1-0), 86. *Francisc* (0-0-1-0-0), 87. *Gabriel* (0-0-0-4-1), 88. *Gabriela* (0-0-0-4-0), 89. *Gelu* (0-0-0-1-0), 90. *Gheorghe* (38-32-0-2-0), 91. *Gheorghiţă* (0-0-0-1-0), 92. *Gherasim* (4-0-0-0-0), 93. *Giulliano* (0-0-0-1-0), 94. *Giurgie* (1-0-0-0-0), 95. *Gostina* (1-0-0-0-0), 96. *Iancu* (5-0-0-0-0), 97. *Ianoş* (1-0-0-0-0), 98. *Iconie* (13-0-0-0-0), 99. *Ilca* (1-0-0-0-0), 100. *Ileana* (0-0-2-4-0), 101. *Ilie* (1-1-0-0-1), 102. *Ioachim* (6-1-0-0-0), 103. *Ioan* (13-19-26-9-0), 104. *Ioana* (8-0-0-0-0), 105. *Ionel* (0-0-0-8-1), 106. *Ionela* (0-0-0-0-2), 107. *Ionuţ* (0-0-0-0-2), 108. *Iordana* (1-0-0-0-0), 109. *Iosif* (3-2-0-0-0), 110. *Iovanca* (1-0-0-0-0), 111. *Isac* (4-0-0-0-0), 112. *Iuliana* (0-1-0-0-0), 113. *Iustina* (3-0-0-0-0), 114. *Larisa* (0-0-0-0-1), 115. *Laura* (0-0-0-0-1), 116. *Laurenţiu* (0-0-0-0-2), 117. *Lavinia* (0-0-0-0-1), 118. *Lazăr* (1-1-0-0-1), 119. *Liliana* (0-0-0-2-0), 120. *Livia* (0-0-0-1-0), 121. *Lorena* (0-0-0-0-1), 122. *Loridana* (0-0-0-0-2), 123. *Luca* (0-0-0-1-0), 124. *Lucian* (0-0-0-1-0), 125. *Ludovic* (0-0-1-0-0), 126. *Luminiţa* (0-0-0-2-0), 127. *Magdalena* (0-0-3-0-0), 128. *Maria* (62-28-26-7-6), 129. *Marian* (0-0-0-0-1), 130. *Mariana* (0-0-0-4-1), 131. *Marinela* (0-0-0-1-0), 132. *Marişca* (12-6-0-0-0), 133. *Marius* (0-0-0-2-2), 134. *Marta* (1-0-0-0-1), 135. *Măgdălina* (2-0-0-0-0), 136. *Mărinca* (1-0-0-0-0), 137. *Mărioara* (0-0-9-2-0), 138. *Mărtin* (9-0-0-0-0), 139. *Mezănca* (1-0-0-0-0), 140. *Mihaela* (0-0-0-3-2), 141. *Mihai(l)* (1-0-0-0-1), 142. *Mircea* (0-0-0-1-0), 143. *Mirel* (0-0-0-1-0), 144. *Mirela* (0-0-0-2-1), 145. *Miruna* (0-0-0-0-1), 146. *Moise* (1-0-0-0-0), 147. *Monalisa*

(0-0-0-0-1), 148. *Nasta* (1-4-0-0-0), 149. *Natalia* (0-0-0-0-1), 150. *Nicolae* (29-27-1-2-0), 151. *Nicoleta* (0-0-0-1-0), 152. *Nicuşor* (0-0-0-1-0), 153. *Oana* (0-0-0-0-2), 154. *Ofelia* (0-0-1-0-0), 155. *Ovidiu* (0-0-0-0-1), 156. *Paraschiva* (25-2-0-0-0), 157. *Partenie* (0-3-0-0-0), 158. *Patricia* (0-0-0-0-1), 159. *Pau* (0-1-0-0-0), 160. *Paul* (0-0-0-0-1), 161. *Pavel* (3-0-3-0-0), 162. *Persida* (2-0-0-0-0), 163. *Petra* (1-0-0-0-0), 164. *Petru* (8-0-2-1-0), 165. *Puiu* (0-0-0-1-0), 166. *Radu* (0-0-0-0-1), 167. *Rafiila* (1-3-0-0-0), 168. *Ramona* (0-0-0-0-1), 169. *Raul* (0-0-0-0-1), 170. *Răzvan* (0-0-0-0-1), 171. *Richard* (0-0-0-1-0), 172. *Rista* (nume bărbătesc) (1-0-0-0-0), 173. *Rita* (0-0-0-1-0), 174. *Rodica* (0-0-0-2-0), 175. *Roxana* (0-0-0-0-2), 176. *Rusalin* (1-1-0-0-0), 177. *Rusanda* (0-1-0-0-0), 178. *Sabin* (0-0-0-1-0), 179. *Safta* (1-0-0-0-0), 180. *Samfiu* (1-0-0-0-0), 181. *Samuilă* (1-0-0-0-0), 182. *Sanda* (1-47-0-0-0), 183. *Sava* (nume de femeie) (0-6-0-0-0), 184. *Sebastian* (0-0-0-0-1), 185. *Semenica* (0-2-0-0-0), 186. *Silvia* (0-0-1-0-0), 187. *Silviu* (0-0-0-0-1), 188. *Simileana* (2-0-0-0-0), 189. *Siminica* (0-0-1-0-0), 190. *Simion* (8-0-0-0-0), 191. *Simona* (0-0-0-2-0), 192. *Sânziana (Sâmziana)* (2-1-0-0-1), 193. *Sofia* (24-22-0-0-0), 196. *Sorina* (0-0-0-2-0), 197. *Ştefan* (1-13-2-2-0), 198. *Tasiia* (1-0-0-0-0), 199. *Terezia* (0-7-0-0-0), 200. *Todor* (0-0-1-0-0), 201. *Toma* (1-14-0-0-0), 202. *Traian* (0-4-1-0-0), 203. *Trăilă* (20-0-0-0-0), 204. *Trifon* (9-1-0-0-0), 205. *Valentin* (0-0-0-6-1), 206. *Valeriu* (0-0-0-1-0), 207. *Vasile* (9-3-3-2-0), 208. *Veronica* (0-0-1-1-0), 209. *Versaviia* (3-5-0-0-0), 210. *Vichentie* (33-14-1-0-0), 211. *Victoria* (0-0-4-0-0), 212. *Violeta* (0-0-0-0-1), 213. *Viorel* (0-0-2-1-0), 214. *Viorica* (0-0-1-1-0), 215. *Zamfir* (0-0-0-0-1).

Perioada:	1800 – 1806	1849 – 1853	1930 – 1934	1967 – 1971	1990 – 1994
Persoane botezate	698	466	177	175	78
Nume-titlu	79	44	35	79	71
Raport	1:8,83	1:10,59	1:5,05	1:2,21	1:1,09
Bărbați botezați	372	239	81	97	37
Nume-titlu bărbăteşti	39	20	16	44	33
Raport	1:9,52	1:11,95	1:5,06	1:2,20	1:1,12
Femei botezate	326	227	96	78	41
Nume-titlu femeieşti	40	24	19	35	38
Raport	1:8,15	1:9,45	1:5,05	1:2,22	1:1,07
Nume-titlu unice	33 (41,77%)	12 (27,27%)	16 (36,36%)	42 (53,16%)	52 (52,52%)
– bărbăteşti	15	7	7	26	26
– femeieşti	18	5	9	16	26

Prima constatare pe care o putem face citind tabelul de mai sus este că, dacă la începutul secolului trecut cam tot la al 9-lea om (8,83), iar la mijlocul aceluiaşi secol cam tot la al 10-lea (10,59) se atribuia un alt nume, în perioada interbelică tendinţa de individualizare creşte, încât tot la al 5-lea individ (5,05) apare un alt nume, pentru ca în vremea noastră această tendinţă să se adâncească şi mai mult: cam tot la al doilea individ (2,21), iar mai încoace aproape la fiecare individ (1,09) se „născoceşte” alt nume.

Astăzi se caută numele rar, numele unic, ceea ce înseamnă primatul criteriului estetic de selectare a numelui de botez, în dauna celorlalte criterii. Părinţii nu mai doresc ca urmaşii să perpetueze un nume tradiţional al familiei şi nici nu-l mai leagă de sărbătorile religioase, ci se străduiesc să găsească nume nemaiîntâlnite sau cu mică circulaţie în zonă. Accentuata fărâmiţare a inventarului de nume se explică prin aceea că tinerii s-au eliberat de sub tutela împovărătoare a familiei-unitate de producţie, prin însăşi diminuarea proprietăţii private.

Ca să putem aprecia în ce măsură se modifică sistemul prenumelor într-o anumită perioadă de timp, este necesară o clasificare a acestuia după modelul vocabularului: *activ* (fundamental) şi *pasiv* (masa vocabularului), incluzând în sistemul onomastic activ acele nume care au o mare frecvenţă şi durabilitate în timp, iar în cel pasiv numele unice sau cu frecvenţă mică şi instabile. În felul acesta suntem în măsură să afirmăm, pe baza cercetării noastre, că despre o primenire a sistemului onomastic se poate vorbi sută la sută numai întrucât priveşte latura sa pasivă, în timp ce activul rămâne de obicei neschimbat. Bunăoară, numele calendaristice *Constantin, Elena* şi *Maria* se întâlnesc în toate cele cinci perioade, pe când numele unice sau mai puţin răspândite (calendaristice sau nu) dispar cu desăvârşire de la o epocă la alta. În locul unor nume de la 1800, ca *Andraş, Despa, Dobriţa, Domnica, Drăgoi, Eca, Ela, Elisei, Erina, Eustatie, Giurgie, Gostina, Mezănca, Nasta, Petra, Rista, Rusalin, Safta, Samfiu, Samuilă, Simileana, Tasiia, Toma* ş. a., întâlnim astăzi *Adelin(a), Adina, Alin(a), Amarili, Andreea, Bianca, Camelia, Cerasela, Claudiu, Codruţa, Consuela, Corina, Darius, Denisa, Diomede, Dorinel, Dragoş, Flavius, Florin, Florinel, Giuliano, Lorena, Marinela, Mirel(a), Miruna, Monalisa, Nicoleta, Patricia, Raul, Simona, Sorina* etc.

Nu putem considera ca făcând parte din sistemul activ nume cu o mare circulaţie în veacul trecut, dar care s-au pierdut aproape fără urmă în zilele noastre *(Cumbrie, Iconie, Sanda; Achim, Damaschin, Dionisie, Trăilă)* sau nume puţin răspândite, dar care se strecoară aproape prin toate epocile *(Cristina, Pavel, Petru, Ştefan, Vasile).*

Credem că aserţiunea lui Al. Cristureanu, că „sistemul prenumelor tradiţionale de provenienţă hagiografică, preferate printr-o tradiţie familială, deţine încă prioritate chiar la generaţia tinerilor, în majoritatea ţinuturilor ţării, mai ales la sate” (*Prenume de provenienţă cultă în antroponimia contemporană românească,* în SMO, p. 43), poate fi amendată, pornind de la rezultatele obţinute de noi la Belinţ: e drept că în ultimii ani s-a continuat atribuirea de nume hagiografice, dar,

deşi acestea sunt dintre cele mai răspândite, frecvența lor este relativ mică (*Ioan* – 5,14% în 1967 – 1971, 0% în 1990 – 1994, *Constantin* şi *Maria* – 4% în 1967 – 1971, 1,28%, respectiv 7,69% în 1990 – 1994); apoi, acestora li se adaugă nume noi, cu care vin în concurență (*Alin, Andreea, Darius, Flavius* – fiecare purtate de 3,84% din nou-născuții perioadei 1990 – 1994).

La limita dintre sistemul vechi şi sistemul nou de nume de botez trebuie considerate, ca soluție de compromis la care ajunge familia selectoare a numelui, acele prenume consemnate în actele de stare civilă sub forma diminutivală sau hipocoristică *(Anca, Ancuța, Anişoara, Costică, Gheorghiță, Ionel(a), Ionuț, Mărioara, Nicuşor, Oana),* care prin origine sunt tradiționale, dar prin aspect marchează noua tendință onomastică.

Spre a încheia considerațiile despre selectarea numelui de botez, ni se pare că următoarea afirmație a lui I. Lutter pentru spațiul cehoslovac se potriveşte şi la noi: „Tradiția familială în acordarea numelui şi-a păstrat influența până în prezent, cu toate că nu în aceeaşi măsură ca în trecut. O anumită descreştere a numelor care sunt atribuite după părinți, bunici sau rude (naş şi naşă) apare ca un rezultat al bine cunoscutei decăderi a tradițiilor în societatea zilelor noastre. În trecut, familia şi rudele ei constituiau o unitate mai mult sau mai puțin limitată, cu membrii săi expuşi în permanență contactului şi influenței reciproce. Situația prezentă se caracterizează, dimpotrivă, prin aceea că legăturile familiale devin din ce în ce mai şubrede şi mai libere. Chiar dacă şi astăzi copiii sunt numiți după cei dragi din familia lor, actul atribuirii numelui este mai curând o treabă de imitație automată" (*Sociolinguistics and the study of personal names,* în *Actes du Xe Congrès International des Linguistes, Bucarest, 28 Août – 2 Septembre 1967*, vol. I, Bucureşti, 1969, p. 584).

5.4. Cât priveşte *atribuirea* numelui de botez, procedura îndeobşte cunoscută nu diferă de cea din alte comunități rurale. O dată selectat numele de botez şi atribuit la naştere prin declararea nou-născutului la serviciul de stare civilă, urmează, după anume timp, actul ritualic al atribuirii – botezul, care nu este altceva decât confirmarea de către preot a numelui ales de părinți. După cum am văzut, există cazuri când preotul poate soluționa divergențele dintre cei ce selectează numele (părinți şi bunici), acordând un nume în plus nou-născutului. Ce semnifică oficierea botezului în cadrul colectivității țărăneşti, în contrast cu înregistrarea seacă a numelui în actele de evidență civilă, ne-o spune Sanda Golopenția-Eretescu, într-o concisă şi inspirată formulare: „...Actul de botez este un rit de trecere prin care preotul validează de fapt nu numai numele sub care va fi cunoscut, în microcolectivitatea sătească, noul-născut, ci însăşi calitatea de *insider* în raport cu aceasta a copilului. Cel căruia i se adresează actul de botez este satul întreg, în raport cu care noul-născut a câştigat – la cererea subînțeleasă a rudelor – un statut social. Adresarea este directă şi orală" (*Clasificarea prin „numuri"* (I), în REF, XVII, 1972, nr. 2, p. 153).

5.5. Mai interesantă ni se pare *funcţionarea* sistemului numelor de botez în colectivitatea sătească. Numele de botez, ca şi cel de familie, este considerat solemn şi oficial şi, de cele mai multe ori, nu se foloseşte în forma sa completă şi aidoma cu cea din acte decât în împrejurări care sunt, de asemenea, solemne şi oficiale. În uzul de toate zilele, numele de botez ia forme mult mai variate sau se foloseşte cu totul schimbat (ori nu se foloseşte deloc).

5.5.1. Aşa, spre exemplu, rare sunt numele de botez care să nu se folosească şi în formă hipocoristică sau diminutivală. Ba chiar există nume care aici nu se folosesc decât în aceste forme. (Nume ca *Alexandra, Aurora, Constantin, Dumitru, Ecaterina, Elena, Elisabeta, Paraschiva, Persida, Romulus, Vichente* nu se utilizează niciodată în vorbirea curentă sub această formă.)

Iată o listă a numelor de botez care generează hipocoristice şi diminutive (aceste forme, notate în paranteze, urmează ordinea frecvenţei lor, nu cea alfabetică): ***Adrian*** *(Adi),* ***Alexandra*** *(Sanda, Sănduţa, Alexandrina),* ***Ana*** *(Anişoara, Nuţa, Anuş, Nuşi, Nuica),* ***Antonie*** *(Toniţă),* ***Augustin*** *(Gusti, Tinu),* ***Aurel*** *(Aurică, Leli),* ***Aurelia*** *(Aureli, Aurica, Aurora, Aura, Rica, Rora),* ***Avram*** *(Avrămuţ),* ***Axente*** *(Senti),* ***Brânduşă*** *(Duşa),* ***Constantin*** *(Tică, Costică, Costa, Costel, Ticuţă, Ginu, Costi, Ică, Ticu),* ***Cornel*** *(Nelu, Cornelică, Corneluţ, Neluţu, Luţu),* ***Cornelia*** *(Corneli, Neli, Nela, Neluţa),* ***Cristian*** *(Tianu),* ***Damaschin*** *(Chimu),* ***Damian*** *(Mene),* ***Dan*** *(Dănuţ),* ***Daniela*** *(Dana, Danieluţa),* ***Dimitrie*** şi ***Dumitru*** *(Mitru, Mita, Mitruţ, Mităluţ, Tuţi, Tie, Mitică, Micu, Miti),* ***Dinel*** *(Dinică),* ***Dionisie*** *(Nesa),* ***Doina*** *(Doiniţa),* ***Dorian*** *(Dori),* ***Ecaterina*** *(Cati, Cătălina, Catiţa),* ***Elena*** *(Lena, Lenuţa, Nuţa, Leana, Lencuţa, Lenca, Nuţi, Leli, Linca, Nica, Cuţa, Ilenuca),* ***Eleonora*** *(Norica, Leonora),* ***Elisabeta*** *(Veta, Saveta, Vetuţa, Vicuţa),* ***Eugen*** *(Genu),* ***Eugenia*** *(Jeni, Jenica, Zinuca),* ***Fevronia*** *(Vroniţa),* ***Floare*** *(Florica, Rica),* ***Florin*** *(Florinel),* ***Gabriel*** *(Gabi, Găbiţă),* ***Gabriela*** *(Gabi),* ***Gheorghe*** *(Ghiţă, Giţă, Gincă, Gheorghiţă, Gică),* ***Iconie*** *(Nia),* ***Ileana*** *(Leana),* ***Ion*** *(Niţă, Nelu, Ionel, Neluţu, Ionică, Ionuţ, Ioniţă, Nicu, Ianăş, Nonu),* ***Iuliana*** *(Iulia, Iulca, Iulişca),* ***Lazăr*** *(Lăzărică),* ***Leontina*** *(Tinuca),* ***Liliana*** *(Lili),* ***Livia*** *(Liviuţa, Livi),* ***Livius*** *(Liviu, Livi),* ***Lucia*** *(Luci, Lucica),* ***Lucian*** *(Ţanu),* ***Lucreţia*** *(Creaţa, Lucreţi, Creţi),* ***Maria*** *(Mărioara, Mărica, Măriuţa, Rica, Marea, Mariana, Măriuca, Ria, Mioara, Riţa),* ***Marin*** *(Marinică),* ***Melania*** *(Milanca),* ***Moise*** *(Moisică),* ***Natalia*** *(Tălie),* ***Nicolae*** *(Lae, Nicu, Lăiţă, Lăicuţ, Nicoliţă, Lică, Coliţă, Coluţ(ă), Nicuşor),* ***Olga*** *(Olguţa),* ***Otilia*** *(Oti),* ***Paraschiva*** *(Chiva),* ***Pavel*** *(Pală),* ***Persida*** *(Sida),* ***Petru*** *(Petrică, Lică),* ***Rafila*** *(Fila),* ***Romulus*** *(Nuţu, Romonuţ, Romică, Romi, Niţă, Muţu),* ***Rusalin*** *(Rusu),* ***Sever*** *(Severică),* ***Silviu*** *(Sâlvi, Silviuţ),* ***Sofia*** *(Sofica, Fofa, Sofi),* ***Stela*** *(Steluţa),* ***Stelian*** *(Stelică),* ***Ştefan*** *(Stefi, Nică, Ştefănică, Fănică),* ***Tiberiu*** *(Tibi),* ***Traian*** *(Trăienuţ),* ***Valentin*** *(Vali, Tinu),* ***Valeria*** *(Valerica),* ***Valeriu*** *(Valerică, Vali, Valer),* ***Vasile*** *(Văsâlică, Vasi, Licu, Lică, Sâle, Ică, Leli),* ***Veronica*** *(Nica),* ***Vichentie*** *(Chentă, Chentuţă),* ***Victoria*** *(Toia),* ***Viorica*** *(Rica, Vălica, Vioara),* ***Virginia*** *(Virginica),* ***Voichiţa*** *(Chiţa),* ***Zaharia*** *(Zărie),* ***Zamfira*** *(Fira).*

Această explozie de forme hipocoristice şi diminutivale, folosite în mod curent în locul numelui de botez „stocat” în acte, se poate explica prin următoarele cauze: în primul rând, ele conferă numelui de botez oficial o coloratură mângâietoare, afectivă, intimă; apoi, spre a evita confuziile de nume din aceeaşi familie, ştiută fiind marea putere de circulaţie a unor nume de botez de la o generaţie la alta, prin aceste nume se obţine o posibilitate sporită de identificare. (Ex.: în familia lui Ion Cebzan – numit curent *Ion lu Popescu* – socrul se numeşte *Ionuţ;* băiatul lui Ion, pentru a perpetua numele tatălui şi al bunicului, dar şi pentru a se deosebi de aceştia, este numit în mod curent *Ionel.*) O altă raţiune pentru care se folosesc aceste forme este necesitatea de a se fixa personalitatea, individualitatea nou-născutului prin hipocoristice sau diminutive unice, care capătă astfel şi o tentă modernă, contribuind şi la o demarcaţie onomastică a generaţiilor („Pe fata mea o cheamă *Mărie,* ca şi pe baba mea de la Coştei, dar i-am zis *Ria,* ca să nu fie chiar aşa ca baba”). (Cum se compromite un nume frumos, de origine latină, ne-o atestă *Livia,* un nume pe cale de dispariţie.) În fine, unele nume de botez, datorită corpului fonetic mare – *Constantin, Dimitrie, Paraschiva* etc. –, sunt greu de pronunţat, iar vorbitorii, din economie verbală, preferă hipocoristicele de la ele.

5.5.2. Există o seamă de nume de botez care, deşi atribuite, nu se folosesc niciodată. Aici se cuprinde, de obicei, cel de-al doilea nume, dat convenţional, spre a satisface una dintre părţile aflate în divergenţă cu opinia celor ce au cuvântul hotărâtor în selectarea numelui. Spre exemplu, Ion Cimponeriu, numit *Ion lu Drăgoźúra,* are trei nume de botez: *Ion-Cornel-Eugen,* dintre care numai cel dintâi, atribuit după un unchi al său, este utilizat curent, în timp ce al doilea (după naş) şi al treilea (după naşă) nici nu se cunosc de către colectivitatea sătească. Informatorul Ion Haţeg-Adam, numit *Ionuţ lu Bria,* ne spune: „Eu mă numesc şi *Ion,* după nănaş, şi *Constantin,* după tata; în buletin nu-i trecut decât *Ion,* la biserică-i *Ion* şi *Constantin*”. Tot aici intră şi cazurile când nou-născutul primeşte un nume modern şi unul tradiţional *(Dorinel-Constantin, Luminiţa-Mărioara),* dar se foloseşte numai cel dintâi. Numai foarte rar se întâmplă să nu se utilizeze numele modern: în familia lui Ţ. (om mai înstărit în sat), fata se numeşte *Mărioara-Rodica*; cum însă şi C. (om considerat mai sărac şi fără vază în sat) şi-a botezat fata tot *Rodica,* ai lui Ţ. preferă numele tradiţional *Mărioara,* chiar dacă şi mama se numeşte tot *Mărioara,* iar deosebirea dintre mamă şi fiică trebuie să se facă prin adăugarea la nume a unui determinant: *Mărioara Mare, Mărioara Mică.*

Uneori, chiar dacă persoana are un singur nume, se poate întâmpla să nu fie cunoscută în sat după acesta, ci după un altul care nu apare în registrele de evidenţă civilă. O femeie, numită la dorinţa bunicului ei *Cornelia,* este cunoscută sub numele de *Lena,* considerat mai „la îndemână” chiar şi de către bunicul care a făcut selectarea numelui de botez; o fată venită noră din alt sat, botezată *Antiţa,* este numită frecvent *Letiţia,* nume mai obişnuit în Belinţ decât primul; la fel, *Ioana,* nume neobişnuit în sat, a fost înlocuit cu *Ana;* o altă femeie, numită *Maria,* este cunoscută sub numele de *Brânduşă,* după nora „babei de buric”. Sau: „Fata mea se

numeşte Maria, fiindcă aşa o vrut mamă-mea, după soru-mea, care s-o dus noră, şi o vrut să rămână în casă numele de *Mărie;* dar la spital, fetele alea care-s acolo când femeile nasc, i-or zis *Mioara* şi aşa îi zice toată lumea în sat”.

5.5.3. Se întâlnesc cazuri când într-o familie se perpetuează acelaşi nume de botez din tată-n fiu, adesea chiar în aceeaşi formă diminutivală sau hipocoristică. Confuzia se înlătură prin adăugarea la nume a unui determinant referitor la vârsta purtătorului: *Ion ăl Mare, Ion ăl Mic; Costa-l Bătrân, Costa-l Mic; Mita-l Mare, Mita-l Mic; Măriuța Mare, Măriuța Mică; Lena Bătrână, Lena Mică* – în care opoziția tată/fiu, mamă/fiică, adică bătrân/tânăr se exprimă prin *mare (bătrân)/mic* şi *mare (bătrână)/mică.*

5.5.4. Schimbările de nume sunt foarte rar întâlnite. Noi cunoaştem două cazuri la Belinț, explicabile prin împrejurări şi cauze diferite. „O fost obiceiul ca primul nume să nu rămână, ci să se schimbe, că altcum moare copilul. Copilul meu se numeşte *Vasile,* dar noi i l-am schimbat în *Sălcuță*”. Este, de fapt, un diminutiv de la un hipocoristic al lui *Vasile: Sâle > Sâlcuță > Sălcuță* (cf. *vasilică,* DEX, s. v., *vasilicuță,* DI, s. v.). Celălalt caz este al Elisabetei Marchiş, numită *Veta* până la vârsta de 7 – 8 ani (şi chiar astăzi, când se apropie de 60 de ani, e numită încă *Veta* de către unii săteni); ei a început să i se zică în mod curent *Victoria,* mai întâi de către familie, apoi de către sat, după moartea, la vârsta de 9 ani, a fetei naşei sale, care se numea *Victoria.* Ca peste tot în asemenea cazuri, schimbarea numelui are „un caracter ocult şi închis” (S. Golopenția-Eretescu, *Clasificarea prin „numuri”* (II), în REF, tomul XVII, 1972, nr. 3, p. 194).

6. Prin căsătorie, numele de botez suferă modificări numai când în familia în care intră „nora” sau „ginerele” mai există un nume identic cu al acestora, purtat de socru sau soacră ori de vreo rudă mai în vârstă care, dintr-un motiv sau altul, trăieşte în familia respectivă. Şi în acest caz (vezi **5.5.3.**) confuzia posibilă între bătrâni şi tineri se înlătură prin adăugarea determinativului de vârstă: *mare (bătrân)/mic; mare (bătrână)/mică.* (De remarcat că şi numele socrilor etc. suferă modificarea respectivă.)

Uneori însă distincția se mai face şi prin adăugarea numelui de pociumb părintesc al ginerelui, al nurorii sau al soacrei care, la rândul ei, este noră în acea gospodărie. Ex.: „La Băia, şi socrul, şi ginerele se numesc *Tică.* Ginerelui i se spune *Tică-l Mic* sau *Tică de la Catița*”; „La Molanu, soacra îi *Lena* şi nora tot *Lena.* Pe noră o numesc *Lena de la Pleşu*”; „La Gitănă, şi soacra, şi nora îs *Lena.* Lumea zice *Lena Mare* şi *Lena Mică;* pentru Lena Mică mai zice lumea şi *Lena de la Boambă*”; „La Śóśa: soacra – *Lena,* nora – *Lena;* la a bătrână i-or zis *baba Lena Țoloane,* că-i viță de la *Țoală,* la a cinără – *Lena*”.

Să se observe că vechiul nume de pociumb este utilizat în aceste împrejurări nu cu articolul posesiv *a lu,* ci cu prepoziția compusă *de la,* întrucât rolul lui nu mai este acela de a indica apartenența, rol preluat de noul nume de pociumb, ci – pentru evitarea confuziei – obârşia. În fapt, numele complet din aceste exemple conține două nume de pociumb: pe cel nou şi pe cel vechi: *Tică lu Băia de la Catița, Lena lu Molanu de la Pleşu, Lena lu Gitănă de la Boambă.*

Iată şi un caz mai aparte: „S-a întâmplat ca în acelaşi număr [= pociumb], la Cerbu, să fie două nurori cu numele *Lena.* Cea mai mare o primit numele *Jebereana lu Cerbu,* cea mai mică a rămas *Lena lu Cerbu*". (*Jebereana* este un nume creat de la *Jabăr,* sat învecinat, de unde era de loc nora cea mai mare.)

7. *Concluzii.* Numele de persoane nu pot fi tratate static, doar pe baza unor inventare în care sunt ele împietrite, ci în multiplele lor conexiuni cu datele curente ale vieții sociale. Ținând seama de variantele lingvistice ale antroponimelor (în cazul nostru ale numelor de botez) şi de mutațiile suferite în structura lor ca imediate consecințe ale prefacerilor sociale şi biografice, adică de toate avatarurile numelor de persoane, credem că nu greşim afirmând că numele oamenilor se înfățişează sub două aspecte: unul *prototipic,* de obicei neutilizat în convorbirile fireşti, un fel de *antroponem,* şi altul constând din *variantele* prototipului, aşa cum ne apare acesta în uzul cotidian. Un studiu despre dinamica antroponimiei provocată de dinamica mecanismului social va lua, obligatoriu, în considerare, întâi acest al doilea aspect.

Belinț, 637
Jud. Timiş